

ผลของการเล่านิทานและบทบาทของนิทานในการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรม ของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร The Effects of Storytelling and Its Roles in Promoting Moral Behaviors of Preschool Children in Private Schools in Bangkok

ปัทมา ศิวะโกศิษฐ* และ วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์
Pattama Siwakosit* and Wimontip Musikaphan

สาขาพัฒนาการมนุษย์ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล
Human Development, National Institute for Child and Family Development, Mahidol University

*ติดต่อผู้เขียน pattama.siwa@gmail.com

ส่งบทความ 20 มีนาคม 2561 | แก้ไข 9 กรกฎาคม 2561 | ตอรับ 12 กรกฎาคม 2561 | เผยแพร่ 28 มีนาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเล่านิทานและบทบาทของนิทานในการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยทำการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิที่ได้รับการอนุเคราะห์จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นข้อมูลจากการวิจัยเชิงทดลองแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อน-หลังการทดลอง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณ คือ นักเรียนชั้นเตรียมอนุบาล-อนุบาล 3 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 123 คน ส่วนผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ครูประจำชั้นและผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 12 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และ dependent sample t-test และวิเคราะห์ผลข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลจากการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทั้ง 3 ด้าน ($p < .001$) โดยด้านความเมตตา กรุณาเพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือด้านการควบคุมตนเอง และการพึ่งพาตนเอง ตามลำดับ ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า การเล่านิทานมีบทบาท 3 ประการในการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรม คือ 1) เป็นสื่อสอนความดีได้อย่างเป็นรูปธรรม 2) เป็นต้นแบบให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวก และ 3) เป็นสื่อที่ใช้ตักเตือนพฤติกรรมเชิงลบในทางอ้อม คำสำคัญ: การเล่านิทาน, พฤติกรรมทางจริยธรรม, เด็กปฐมวัย

Abstract

The purposes of this research were to study the effects of storytelling and its roles in promoting moral behaviors of preschool children in private schools in Bangkok. The research format was a combination of both quantitative (pre-experimental) and qualitative research (in-depth interview). The researcher used the secondary data provided by Office of the Education Council, Ministry of Education, of which samples of quantitative research were 123 preschool children who studied in private schools in Bangkok. The key informants of qualitative research consisted of 12 persons who were teachers and parents of the samples. Descriptive statistics and dependent t-test were used in analyzing and comparing quantitative data, whereas content analysis was used in analyzing qualitative data. The results from the pre-experimental research showed that the posttest moral behavior scores became higher than the pretest in all 3 categories ($p < .001$). Generosity scores increased the most, followed by self-control and self-reliance, respectively. Likewise, the analysis of in-depth interviews also proved that storytelling acted in 3 major roles of promoting moral behaviors including: 1) to view concrete examples of moral principles, 2) to encourage positive behaviors and 3) to admonish against negative behaviors indirectly.

Keywords: storytelling, moral behavior, preschool children

■ บทนำ

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในทุกยุคทุกสมัย เพราะการวางรากฐานด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ดีให้กับเยาวชนย่อมหมายถึงการวางรากฐานที่มั่นคงแข็งแรงให้กับประเทศชาติ ซึ่งการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้น ควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งช่วงปฐมวัยหรือช่วงที่เด็กอายุ 2-6 ปี เป็นวัยที่เหมาะสมที่สุดที่ควรได้รับการปลูกฝังจริยธรรม เนื่องจากเป็นช่วงที่เด็กเพิ่งเติบโตพ้นจากวัยทารก (Hurlock, 1978) เริ่มพบปะสังคมภายนอกและเริ่มก่อร่างสร้างบุคลิกภาพที่เป็นตัวของตัวเอง (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2530) จึงเป็นช่วงสำคัญที่เด็กควรได้รับการปลูกฝังนิสัยที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น และขัดเกลานิสัยที่ไม่พึงประสงค์ให้หมดไป ซึ่งหากได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เนิ่น ๆ ก็จะทำให้เด็กง่ายต่อการฝึกฝน เพราะนิสัยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการทำซ้ำ ๆ นอกจากนี้วัยนี้ยังเป็นช่วงเวลาสำคัญที่เรียกกว่าเป็นวัยทองแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่เซลล์สมองมีการขยายขนาดและเพิ่มเส้นใยประสาทเพื่อเชื่อมต่อระหว่างเซลล์ ซึ่งส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการทุก ๆ ด้านอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ซึ่งพัฒนาการทุกด้านล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม (กมลพรรณ ชิวพันธุ์ศรี, 2548) ดังนั้นนักทฤษฎีต่าง ๆ จึงเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมจะเกิดขึ้นในช่วงแรกของชีวิตมนุษย์ และจะฝังรากลึกยากแก่การเปลี่ยนแปลงในช่วงหลังของชีวิต (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524)

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม ทำให้ทราบว่าในช่วงต้นของชีวิตคนเราไม่ได้มีความเข้าใจในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมมาตั้งแต่แรก โดย Piaget นักจิตวิทยาชาวสวิสเซอร์แลนด์มีความเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก ซึ่งทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเขาได้กล่าวถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยไว้ว่าเป็นช่วงที่เด็กยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องกฎกติกามากนัก แต่เด็กจะทำการสิ่งต่าง ๆ เพียงเพื่อความพึงพอใจของตนเองเท่านั้น เช่นเดียวกับทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ Kohlberg ที่ได้อธิบายว่าเด็กในวัยนี้จะตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งที่ตนพึงพอใจและสร้างความพึงพอใจแก่ตนเอง และมุ่งหลบหลีกการถูกลงโทษ (Shaffer & Kipp, 2007) และทฤษฎีการเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขแบบลงมือกระทำของ Skinner ที่ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลจะเรียนรู้ที่จะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็เมื่อได้รับการ

เสริมแรงหรือการลงโทษ และผลที่บุคคลได้รับจากการกระทำพฤติกรรมหนึ่ง ๆ จะเป็นตัวบ่งชี้ว่าพฤติกรรมนั้นจะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีกหรือไม่ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันในอนาคต (Levine & Munsch, 2011) นอกจากการเสริมแรงและการลงโทษแล้ว ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของคนเราก็คือต้นแบบ ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคมของ Bandura ได้กล่าวว่า อะไรก็ตามที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ตรงก็สามารถเรียนรู้ได้จากการดูต้นแบบเช่นกัน ทั้งนี้ต้นแบบอาจเป็นบุคคลในชีวิตจริง หรือบุคคลในวรรณกรรม หรือสื่อต่าง ๆ ก็ได้ อีกทั้งการลงโทษหรือการเสริมแรงก็ยังสามารถส่งผลต่อสถานการณ์ของการเลียนแบบ โดยเด็กพร้อมจะเลียนแบบผู้ที่ได้รับรางวัลมากกว่าผู้ที่ถูกลงโทษ (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์, 2553)

จากทฤษฎีข้างต้นจะเห็นได้ว่าในช่วงต้นของชีวิตเด็กจะรับรู้ว่าจะอะไรถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี จากการที่พ่อแม่อนุญาตให้ทำหรือห้ามไม่ให้ทำ วิจารณ์ญาณในด้านคุณธรรมจะเกิดขึ้น เมื่อเด็กมีทักษะทางสังคมหลาย ๆ อย่างประกอบกันได้แก่ การควบคุมตนเอง การรู้จักตัวเอง การเข้าใจผู้อื่น ซึ่งการตอบสนองต่อแรงจูงใจและการลงโทษจากครอบครัวและสังคมจะส่งผลให้เด็กจะค่อย ๆ ยอมรับหลักเกณฑ์ของสังคม และสามารถจะควบคุมความเห็นแก่ตัว รวมถึงพฤติกรรมต่อต้านกฎระเบียบต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น (Breckenridge & Vincent, 1955) การเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย นอกจากจะเป็นการเรียนรู้จากคำอธิบายหรือประสบการณ์ตรงแล้ว ยังสามารถเรียนรู้ทางอ้อมได้จากการเลียนแบบ ซึ่งการเลียนแบบนั้นย่อมเป็นบ่อเกิดของการยอมรับลักษณะทั้งที่ดีและไม่ดีได้ง่าย และเกิดขึ้นได้ในสถานการณ์ทั่วไป สิ่งที่จะกระตุ้นให้กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ได้จึงต้องเป็นสิ่งกระตุ้นที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของเด็ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524) ดังนั้นครูปฐมวัยจึงต้องมีเทคนิคและวิธีการสอนหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้การสอนเป็นไปในรูปแบบของ edutainment หรือการให้ความบันเทิงพร้อมกับการสอดแทรกสาระ (Thambu, 2017)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่านิทานน่าจะเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการปรับพฤติกรรมของเด็กให้ไปในทางที่พึงประสงค์ เนื่องจากนิทานถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่คนทุกชาติทุกภาษาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาสติปัญญา สุขภาวะ กิริยามารยาท และคุณธรรมจริยธรรมในเด็กอย่างแยบยลและได้ผล อีกทั้งนักการศึกษาและนักวิชาการทุกสาขาต่างเห็นพ้องต้องกันว่าการเล่านิทานและการอ่านหนังสือให้เด็กฟังมีส่วนทำให้เด็กฉลาดและเป็นคนดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) เพราะนิทานสามารถอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมให้เด็กเข้าใจได้อย่างง่าย ๆ ทั้งยังช่วยกระตุ้นจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และให้ความสนุกสนานแก่เด็ก จึงไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบนิทาน นอกจากนี้นิทานยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา และช่วยให้เด็กมีสมาธิในการจดจ่อสนใจอยู่กับการฟัง อีกทั้งเนื้อหาของนิทานยังมีความหลากหลาย ซึ่งอาจเป็นเรื่องเล่าที่แต่งขึ้นมาด้วยการผูกเรื่องขึ้น โดยอาศัยประวัติของบุคคลสำคัญบ้าง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงบ้าง หรืออาจเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นมาจากจินตนาการ โดยสอดแทรกข้อคิดและทักษะชีวิตด้านต่าง ๆ ซึ่งตัวแบบในนิทานที่เด็กประทับใจจะมีส่วนช่วยในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ดี และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กได้ ทั้งนี้โดยธรรมชาติของเด็กเล็กจะมีนิสัยช่างจดช่างจำ และมักชอบฟังอะไรซ้ำ ๆ ไม่รู้จักเบื่อ ดังนั้นในขณะที่เด็กฟังนิทาน เด็กจะได้รับการกลมกล่อมกลาดด้วยนิทานที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และเรียนรู้ทักษะชีวิต โดยที่เด็กไม่รู้สึกรู้ว่าถูกยึดเยียด เมื่อเด็กได้ฟังนิทานที่มีเนื้อหาด้านจริยธรรมบ่อย ๆ จะค่อย ๆ จดจำและซึมซับค่านิยมที่ดี การฟังนิทานจึงนับเป็นการเรียนรู้ ด้านจริยธรรมที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็กไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนี้ด้วยเนื้อหาของนิทานที่มีความหลากหลาย ครูจึงสามารถเลือกนิทานที่มีเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการเพื่อเล่าให้เด็กฟังได้ และยังสามารถตั้งคำถาม “ทำไม” หรือ “อย่างไร” ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการคิดอย่างมีเหตุผล และการคิดพิจารณาแก้ปัญหาให้แก่เด็กได้อีกด้วย (เกริก ยุ้นพันธ์, 2539; วราภรณ์ รักรวิชัย, 2540; กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551; ปราณี ปรีวาที, 2551; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจในเรื่องการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยเห็นว่าเด็กนักเรียนอนุบาลที่ศึกษาในโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะอยู่ในครอบครัวที่มีฐานะปานกลางค่อนข้างสูง ซึ่งมีความสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของเด็กได้มาก หากเติบโตมาท่ามกลางสังคมเมืองอย่างกรุงเทพมหานครที่เป็นศูนย์กลางความเจริญทางวัตถุที่เอื้อต่อการถูกชักจูงไปในทางไม่ดี โดยไม่ได้รับการส่งเสริมจริยธรรมให้เป็นพื้นฐานในการประพฤติปฏิบัติตั้งแต่วัยเด็ก อาจกลายเป็นคนที่ยึดติดกับวัตถุนิยม เห็นแก่ตัว ฟุ้งเฟ้อ ขาดความยับยั้งชั่งใจ ขาดความอดทน อนึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่านิทานเป็นสื่อใกล้ตัวที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมจริยธรรม ไม่มีพิษภัยกับเด็กและยังหาได้ง่าย จึงได้ทำการศึกษาผลของการเล่านิทานและบทบาทของนิทานในการส่งเสริมพฤติกรรมทาง

จริยธรรมของเด็กปฐมวัย ซึ่งงานวิจัยนี้มีความแตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่าน ๆ มา โดยได้ทำการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันไป

■ วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการเล่านิทาน
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของนิทานในการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

■ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยรูปแบบผสม (mixed method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิของ “โครงการนำร่องเพื่อพัฒนาหลักสูตรว่าด้วยคุณธรรม จริยธรรม ในการป้องกันการทุจริต สำหรับเด็กและเยาวชน: กลุ่มเด็กปฐมวัย” ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์มาจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยในงานวิจัยปฐมภูมิได้ทำการศึกษาเชิงปริมาณในรูปแบบของการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้นแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อน-หลังการทดลอง (pre-experimental research: one group pretest-posttest design) และทำการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ครูและผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ เด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ในชั้นเตรียมอนุบาล-อนุบาลปีที่ 3 ของโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครในปีการศึกษา 2558 จำนวน 123 คน โดยการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยปฐมภูมิ มาจากการศึกษาข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า จำนวนการเกิดของประชากรในกรุงเทพมหานครตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2555 คิดเป็นประมาณร้อยละ 13 ของจำนวนการเกิดของประชากรทั่วประเทศ และจำนวนนักเรียนชั้นก่อนประถมศึกษาในสถานศึกษาของเอกชนทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2558 มีอยู่ประมาณ 632,383 คน จึงได้ทำการประเมินว่าจากจำนวนนักเรียนชั้นก่อนประถมศึกษาในสถานศึกษาของเอกชนทั่วประเทศทั้งหมด 632,383 คน น่าจะมีสัดส่วนของนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในกรุงเทพมหานครประมาณร้อยละ 13 (หรือคิดเป็น 82,210 คน) และได้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การเทียบจากตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างไว้ที่ร้อยละ 10 ซึ่งได้ค่าจำนวนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 100 คน เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแล้ว

จึงทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยทางสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ได้หารือและมีข้อตกลงร่วมในการกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างไว้ดังนี้

1. ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เป็นเด็กนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในชั้นเตรียมอนุบาล-อนุบาลปีที่ 3 โดยแบ่งเป็นเพศชายและหญิงจำนวนอย่างละใกล้เคียงกัน

2. เป็นโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครที่อยู่ในเครือข่ายของสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยคณะขนาดของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ให้มีจำนวนอย่างละใกล้เคียงกัน และมีสถานที่ตั้งกระจายไปในหลาย ๆ เขตของกรุงเทพมหานคร

3. บุคลากรในโรงเรียนทั้งผู้บริหารและครูเห็นความสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรม มีความพร้อมและยินดีให้ความร่วมมือในการร่วมดำเนินการวิจัย

จนจบโครงการ

จากเกณฑ์ดังกล่าวมีโรงเรียนที่พร้อมเข้าร่วมการวิจัยทั้งหมด 10 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสมาคมสตรีไทย โรงเรียนรุจิเรวีวิทยา โรงเรียนอิสสระปัญญา โรงเรียนนฤมลทินธนบุรี โรงเรียนโสภานาสุสรณ์ โรงเรียนอนุบาลสร้างสรรค์ โรงเรียนอนุบาลพัฒนานิเวศน์ โรงเรียนอนุบาลสุดารักษ์บางเขน โรงเรียนปีคอนเฮาส์แยมสะอาดลาดพร้าว และโรงเรียนอนุบาลแปลงประสิทธิ์ศรีนครินทร์ ทั้งนี้ทางสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ให้โรงเรียนแต่ละแห่งพิจารณาคัดเลือกนักเรียน 1 ห้องเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่างตามความเหมาะสมและความพร้อมของแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยปฐมภูมิ ในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ หนังสือนิทานคุณธรรม จำนวน 18 เรื่อง เป็นหนังสือนิทานประกอบภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม โดยในขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โรงเรียนแต่ละแห่งจะทำการพิจารณาเลือกใช้นิทานเพียง 8 เรื่อง ตามความเหมาะสมและวิจารณ์ญาณของครูผู้ดำเนินการเล่านิทาน ซึ่งนิทาน จำนวน 18 เรื่อง มีดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแจกแจงรายชื่อและเนื้อหาด้านจริยธรรมของนิทานที่ใช้ในการทดลอง

รายชื่อนิทาน	จำนวนโรงเรียน ที่เลือกใช้	เนื้อหาของนิทานเกี่ยวกับจริยธรรมด้าน		
		เมตตากรุณา	ควบคุมตนเอง	พึ่งพาตนเอง
1. แมลงปอจอมซน	9 โรงเรียน	-	✓	-
2. มดขยันกับจ๊กจั่นเสียวใส	8 โรงเรียน	✓	-	✓
3. ครอบครว้หึ่งหึ่ง	7 โรงเรียน	✓	-	-
4. ดั่งจอมพลัง	6 โรงเรียน	✓	-	✓
5. ไม่ใช่ของเราคืนเขาไปนะ	6 โรงเรียน	-	✓	-
6. เทวดากับชายตัดฟัน	6 โรงเรียน	-	✓	-
7. ช่วยได้ให้ได้	5 โรงเรียน	✓	-	✓
8. เรามาแบ่งกันนะ	5 โรงเรียน	✓	-	-
9. กาดำกับหงส์ขาว	4 โรงเรียน	✓	-	-
10. น้องหมีเล่นกับพ่อ	4 โรงเรียน	✓	-	-
11. ค้างคาวค้างคืน	4 โรงเรียน	-	✓	-
12. อัครวินน้อยผู้ซื่อสัตย์	4 โรงเรียน	✓	✓	✓
13. ขอหนูทำด้วยนะ	3 โรงเรียน	-	-	✓
14. ปุยฝ้ายยอดกตัญญู	3 โรงเรียน	✓	-	-
15. ของฝาก	2 โรงเรียน	✓	-	-

ตารางที่ 1 ตารางแจกแจงรายชื่อและเนื้อหาด้านจริยธรรมของนิทานที่ใช้ในการทดลอง (ต่อ)

รายชื่อนิทาน	จำนวนโรงเรียน ที่เลือกใช้	เนื้อหาของนิทานเกี่ยวกับจริยธรรมด้าน		
		เมตตากรุณา	ควบคุมตนเอง	พึ่งพาตนเอง
16. กอดหนูหน่อยนะ	2 โรงเรียน	✓	-	-
17. ระฆังเบิกบาน	1 โรงเรียน	-	✓	-
18. พระจันทร์หายไปไหน	1 โรงเรียน	✓	✓	-

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมในเด็กปฐมวัยโดยครูและผู้ปกครอง ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวเด็ก ได้แก่ ชื่อ เพศ อายุ และโรงเรียนที่เด็กศึกษาอยู่ และส่วนที่เป็นตัวชี้วัดสำหรับตรวจสอบและให้คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมในหมวดต่างๆ สำหรับให้ครูและผู้ปกครองทำการสังเกตเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างว่าก่อนและหลังการเล่านิทาน ว่าเด็กมีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ คือ ให้ 2 คะแนน เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมได้ด้วยตัวเอง 1 คะแนน เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมเมื่อผู้ใหญ่ชี้แนะ และ 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมเลย ทั้งนี้การสร้างแบบประเมินพฤติกรรมจริยธรรมในการวิจัยปฐมภูมิได้มาจากการค้นคว้าและศึกษาแบบประเมินรวมทั้งวิธีการสร้างแบบประเมินด้านจริยธรรมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาคู่มือ “สมรรถนะของเด็กปฐมวัยตามวัย 3-5 ปี: แนวแนะสำหรับผู้ดูแลเด็ก ครู และอาจารย์” ซึ่งเป็นเอกสารที่สำนักเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดพิมพ์เผยแพร่ไว้เมื่อปี พ.ศ. 2552 เพื่อคัดเลือกพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสมรรถนะของเด็กปฐมวัยมาใช้เป็นตัวชี้วัด โดยนำเรียบเรียงภาษาให้เข้าใจง่ายแล้วทำการจัดแบ่งหมวดหมู่ให้สอดคล้องกับจริยธรรมทั้ง 3 ด้าน และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน จากนั้นจึงส่งแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงในเนื้อหาและความชัดเจนของภาษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำมาใช้งานจริง

ในส่วนของขั้นตอนการดำเนินการทดลองในงานวิจัยปฐมภูมินั้น ก่อนดำเนินการเล่านิทาน 1 สัปดาห์ ครูและผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจะทำการสังเกตพฤติกรรมของเด็กและกรอกข้อมูลลงในแบบประเมิน หลังจากนั้นจึงเริ่มดำเนินการทดลองโดยครูทำการเล่านิทานในบรรยากาศห้องเรียนปกติ สัปดาห์ละ 1 เรื่อง วันละ 30 นาที 3 วันต่อเนื่อง เมื่อเล่านิทานจบมีการใช้คำถามปลายเปิดและ

ทำกิจกรรมเสริมหลังเล่านิทาน ดำเนินการทดลองในช่วงระหว่างต้นเดือนสิงหาคม-ปลายเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 รวมระยะเวลาดำเนินการทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ หลังเล่านิทานครบ 8 สัปดาห์ ครูและผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำการสังเกตพฤติกรรมของเด็กและกรอกข้อมูลลงในแบบประเมินอีกครั้ง

ในการวิเคราะห์และประเมินผลการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และสถิติ dependent sample t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมก่อนและหลังการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ข้อมูลทหัตถ์ ซึ่งมีเป็นบทสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวนรวมทั้งหมด 12 ท่าน ทั้งนี้ในตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยปฐมภูมิได้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยทางสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ได้คัดเลือกโรงเรียนขนาดกลาง 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสมาคมสตรีไทย โรงเรียนนวมยลทิน ธนบุรี และโรงเรียนอนุบาลสุราษฎร์ บางเขน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 คือ ครูประจำชั้นของกลุ่มตัวอย่าง 3 ท่าน ที่เป็นทั้งผู้ดำเนินการเล่านิทาน และผู้สังเกตรวมทั้งประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรม ส่วนกลุ่มที่ 2 คือ ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่าง 9 ท่าน ที่เป็นผู้ดูแลใกล้ชิดกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สามารถสละเวลา และสมัครใจมาให้ข้อมูลกับผู้วิจัย ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูล โดยดำเนินการสัมภาษณ์ในลักษณะของการสนทนากันในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ตามแนวคำถามที่ได้กำหนดไว้ และกำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ครั้งละไม่เกิน 1 ชั่วโมง อนึ่งแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานเลขาธิการสภา

การศึกษาว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อรวบรวมและสรุปประเด็นและใจความสำคัญที่ได้จากบทสัมภาษณ์

■ ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนระหว่างเพศชายและเพศหญิงเกือบเท่ากัน และมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 4 ปี 11 เดือน (S.D.=10.6) กลุ่มตัวอย่างมีอายุน้อยที่สุด 2 ปี 11 เดือน และอายุมากที่สุด 6 ปี 2 เดือน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนมากที่สุด คือ ร้อยละ 61 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 4 ปี และกลุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 4 ปีแต่ไม่ถึง 5 ปี คือ ร้อยละ 20.3 และ 18.7 ตามลำดับ

เปรียบเทียบพฤติกรรมทางจริยธรรมก่อนและหลังการเล่านิทาน

คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมก่อนการทดลอง จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมก่อนการทดลอง พบว่า ผลการประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรม

โดยรวมกับผลที่ประเมินโดยครูอยู่ในระดับเดียวกัน คือ ด้านการพึ่งพาตนเองมีคะแนนสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านความเมตตากรุณา ซึ่งค่าเฉลี่ยของคะแนนโดยรวมเท่ากับ 1.65, 1.47 และ 1.46 ตามลำดับ และส่วนค่าเฉลี่ยที่ประเมินโดยครูเท่ากับ 1.65, 1.54 และ 1.40 ตามลำดับ ในส่วนของการประเมินโดยผู้ปกครองพบว่า ด้านการพึ่งพาตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นกัน รองลงมาคือ ด้านความเมตตากรุณาและด้านการควบคุมตนเอง (1.66, 1.52, 1.41) ตามลำดับ

คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมหลังการทดลอง จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมหลังการทดลอง พบว่า ผลการประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมโดยรวมกับผลที่ประเมินโดยผู้ปกครองอยู่ในระดับเดียวกัน คือ ด้านการพึ่งพาตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความเมตตากรุณา และด้านการควบคุมตนเอง ซึ่งค่าเฉลี่ยของคะแนนโดยรวมเท่ากับ 1.90, 1.83 และ 1.79 ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยที่ประเมินโดยผู้ปกครองเท่ากับ 1.87, 1.81 และ 1.67 ตามลำดับ ในส่วนของการประเมินโดยครู พบว่า ด้านการพึ่งพาตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นกัน รองลงมาคือ ด้านการควบคุมตนเองและด้านความเมตตากรุณา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.94, 1.92, 1.81 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมก่อนและหลังการทดลอง

พฤติกรรมทางจริยธรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t-test	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ความเมตตากรุณา	1.46	0.281	1.83	0.164	17.084	0.000
- ประเมินโดยผู้ปกครอง	1.52	0.336	1.81	0.236	11.985	0.000
- ประเมินโดยครู	1.40	0.404	1.85	0.198	14.140	0.000
การรู้จักควบคุมตนเอง	1.47	0.271	1.79	0.189	13.591	0.000
- ประเมินโดยผู้ปกครอง	1.41	0.334	1.67	0.331	7.721	0.000
- ประเมินโดยครู	1.54	0.366	1.92	0.126	12.479	0.000
การรู้จักพึ่งพาตนเอง	1.65	0.237	1.90	0.118	13.560	0.000
- ประเมินโดยผู้ปกครอง	1.66	0.298	1.87	0.166	9.604	0.000
- ประเมินโดยครู	1.65	0.297	1.94	0.114	11.420	0.000

การทดสอบสมมติฐาน

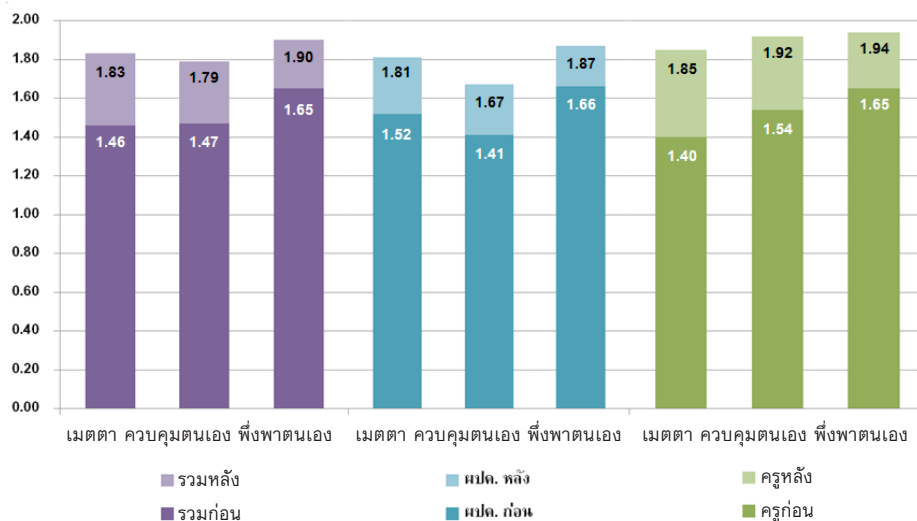
จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ประเมินโดย

ผู้ปกครองก่อนและหลังการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) โดยคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางจริยธรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทั้ง

3 ด้าน ซึ่งด้านความเมตตากรุณามีความแตกต่างมากที่สุด (ก่อนการทดลอง $\bar{X}=1.52$ หลังการทดลอง $\bar{X}=1.81$) รองลงมาคือ ด้านการรู้จักควบคุมตนเอง (ก่อนการทดลอง $\bar{X}=1.41$ หลังการทดลอง $\bar{X}=1.67$) และด้านการรู้จักพึ่งพาตนเอง (ก่อนการทดลอง $\bar{X}=1.66$ หลังการทดลอง $\bar{X}=1.87$)

สอดคล้องกันกับค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ประเมินโดยครู ซึ่งคะแนนก่อนและหลังการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$) โดยคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางจริยธรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทั้ง 3 ด้าน ทั้งนี้ด้านความเมตตากรุณามีความแตกต่างมากที่สุด (ก่อนการทดลอง $\bar{X}=1.40$ หลังการทดลอง $\bar{X}=1.85$) รองลงมาคือ ด้านการรู้จักควบคุมตนเอง (ก่อนการทดลอง $\bar{X}=1.54$ หลังการทดลอง $\bar{X}=1.92$) และด้านการรู้จักพึ่งพาตนเอง (ก่อนการทดลอง $\bar{X}=1.65$ หลังการทดลอง $\bar{X}=1.94$)

เช่นเดียวกับค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$) โดยคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางจริยธรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทั้ง 3 ด้าน ซึ่งด้านความเมตตากรุณามีความแตกต่างมากที่สุด (ก่อนการทดลอง $\bar{X}=1.46$ หลังการทดลอง $\bar{X}=1.83$) รองลงมาคือ ด้านการรู้จักควบคุมตนเอง (ก่อนการทดลอง $\bar{X}=1.47$ หลังการทดลอง $\bar{X}=1.79$) และด้านการรู้จักพึ่งพาตนเอง (ก่อนการทดลอง $\bar{X}=1.65$ หลังการทดลอง $\bar{X}=1.90$) จึงยอมรับสมมติฐานของการวิจัยเชิงปริมาณที่ว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองเพิ่มขึ้นสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง ซึ่งอธิบายได้ว่าการเล่านิทานนั้นมีผลทำให้คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ด้าน

แผนภูมิกราฟเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมก่อนและหลังการทดลอง

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์คุณครูประจำชั้นและผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียน 3 แห่ง พบว่า ครูและผู้ปกครองทุกท่านมีความเห็นตรงกันว่านิทานเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมแก่เด็กปฐมวัย โดยบทบาทของนิทานในการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 3 ข้อหลัก ๆ คือ

1) บทบาทในการเป็นสื่อที่ใช้สอนความดีได้อย่างเป็นรูปธรรม ในประเด็นนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลโดยสรุปว่า การใช้นิทานสอนเด็ก ไม่ใช่นิทานในเรื่องหลักจริยธรรมเพียงอย่างเดียว แต่ต้องสอนในเรื่องของการปฏิบัติตัวอย่าง

เหมาะสมในชีวิตประจำวัน ซึ่งนิทานจะมีตัวอย่างพฤติกรรมที่หลากหลายที่สามารถนำมาใช้สอนเด็ก เพื่อให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี โดยบางครั้งผู้เล่าก็แต่งเรื่องเองจากสถานการณ์ที่ได้พบเห็นมา แล้วเล่าเป็นเรื่องให้เด็กฟังสนุก ๆ และชวนคุยโต้ตอบกันไปมาเพื่อสอบถามความคิดเห็น ให้เด็กได้มีโอกาสลงคิดอย่างมีเหตุผล หรือแยกแยะพฤติกรรมว่าแบบใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทุกท่านให้ข้อมูลตรงกันว่า ส่วนใหญ่เด็กจะแยกแยะได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ใหญ่ต้องการสื่อสารว่าพฤติกรรมแบบใดควรทำตามหรือไม่ควรทำตาม ดังนั้นการสื่อสารด้วยการยกตัวอย่างจากเรื่องเล่าหรือนิทานเป็น

วิธีการสอนที่ดีที่สุด เพราะเมื่อเด็กเรียนรู้ผ่านตัวละครเด็กจะสามารถเข้าใจได้ง่ายกว่า ซึมซับได้ดีกว่า จดจำได้แม่นยำ จึงช่วยให้ครูและผู้ปกครองสอนจริยธรรมได้ง่ายและชัดเจนมากขึ้น

2) บทบาทในการเป็นต้นแบบหรือแรงบันดาลใจให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวก ในประเด็นนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดได้แสดงความเห็นว่า นิทานมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้แน่นอน โดยได้ยกตัวอย่างนิทานหลายๆ เรื่องที่ทำให้เห็นพฤติกรรมเลียนแบบได้อย่างชัดเจน เช่น การรู้จักแบ่งปันของเล่นให้กับเพื่อน หรือตั้งใจนำมาแบ่งปันให้เพื่อนและครู หลังจากฟังนิทานเรื่องของฝากและเรามาแบ่งกันนะ การที่เด็กหลายคนพากันตั้งอกตั้งใจเก็บสิ่งของและเศษสตางค์ที่หล่นอยู่ตามบริเวณโรงเรียนมาส่งคืนให้ครู หลังจากฟังนิทานเรื่องไม่ใช่ของเราคืนเขาไปนะ และการที่เด็กเริ่มรู้จักช่วยกันเก็บของเล่นเข้าที่ หรือสามารถสื่อสารความคิดออกมาได้ว่าจะกลับบ้านไปช่วยผู้ปกครองทำอะไรบ้าง หลังจากที่ได้ฟังนิทานเรื่องช่วยได้ให้ได้ นอกจากนี้การเล่านิทานที่เหมาะสมกับช่วงเวลาหรือเทศกาล อย่างนิทานเรื่องปุยฝ้ายยอดกตัญญูที่ถูกนำมาเล่าใกล้ช่วงเทศกาลวันแม่ ยังช่วยกระตุ้นให้เด็กแสดงความรักและพฤติกรรมที่งดงาม เช่น การบอกรัก การกอด การหอม และการกราบเท้าคุณแม่

3) บทบาทในการเป็นสื่อที่ใช้ตกแต่งพฤติกรรมเชิงลบในทางอ้อม ในประเด็นนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลว่าในบางครั้งที่เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การตำหนิหรือตักเตือนพฤติกรรมนั้นโดยตรงก็ใช้ไม่ได้ผล เพราะเด็กมักจะไม่ชอบต่อต้าน และไม่เชื่อฟัง แต่การสะท้อนพฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็กโดยเล่าผ่านตัวละครในนิทานที่ทำพฤติกรรมแบบเดียวกันสามารถสื่อให้เด็กเห็นผลลัพธ์ได้ชัดเจนกว่า ตัวเด็กเองเมื่อได้ฟังก็จะเชื่อมโยงได้ว่าตัวละครนั้นคือตัวเขา และหยุดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนั้นด้วยตัวเองเพราะเชื่อว่าหากทำพฤติกรรมแบบตัวละครก็จะมีผลลัพธ์เช่นเดียวกับตัวละครในนิทานได้รับ ดังนั้นในบางโอกาสการใช้นิทานจึงเหมาะสมกว่าและเป็นวิธีการตกแต่งที่ละมุนละม่อมกว่า

■ สรุปและอภิปรายผล

จากการเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง ทั้งที่ประเมินโดยครูและประเมินโดยผู้ปกครอง พบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางจริยธรรมโดยรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทั้ง 3 ด้าน จึงอธิบายได้ว่าการเล่านิทานสามารถส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรม

ของเด็กปฐมวัยได้ทุกด้าน สอดคล้องกับผลการศึกษาของหรรษา แดงบุญเรือง (2548) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องผลของการเล่านิทานที่มีต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยทำการศึกษาในเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ผลการศึกษาพบว่า หลังการเล่านิทานกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการด้านจริยธรรมสูงขึ้น โดยคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบวัดพื้นฐานจริยธรรมของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี ปรีญาวิ (2551) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและการติดตามผล โดยทำการศึกษาผลของการเล่านิทานที่มีต่อจริยธรรมด้านการพูดและการกระทำ พบว่าคะแนนจริยธรรมโดยเฉลี่ยรวมของเด็กปฐมวัยก่อนเล่านิทานและระหว่างเล่านิทานในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงคุณภาพของ Thambu (2017) เรื่อง Storytelling and Story Reading: A Catalyst for Inculcate Moral Values and Ethics among Preschoolers ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการเล่านิทานสามารถสนับสนุนให้เกิดค่านิยมทางจริยธรรมที่ดีในเรื่องของการรู้จักช่วยเหลือเกื้อกูล การให้ความรักความเมตตาต่อผู้อื่น และการประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเมตตา กรุณา มีความแตกต่างมากที่สุด (คะแนนก่อนการทดลอง $\bar{X}=1.46$ และหลังการทดลอง $\bar{X}=1.83$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์เพ็ญ สุภาพล (2535) เรื่องการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ และงานวิจัยของ ศรีอ่อน เนียมนาค (2547) เรื่องการพัฒนาการจัดกิจกรรมเล่านิทาน ส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านการช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่นของเด็กปฐมวัยทั้งนี้งานวิจัยทั้ง 2 เรื่องได้ทำการศึกษาร่วมกันเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือสังคม โดยงานวิจัยของ จันทร์เพ็ญ สุภาพล ได้ทำการศึกษากับเด็กนักเรียนชายหญิงอายุ 5-6 ปี ส่วนงานวิจัยของ ศรีอ่อน เนียมนาค ทำการศึกษาเกี่ยวกับเด็กวัย 4-5 ปี ซึ่งผลที่ได้งานวิจัยทั้ง 2 เรื่อง พบว่า หลังจากฟังนิทานเด็กที่พฤติกรรมช่วยเหลือสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนฟังนิทานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

พฤติกรรมทางจริยธรรมที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันเป็นอันดับที่ 2 คือ ด้านการรู้จักควบคุมตนเอง (คะแนนก่อนการทดลอง $\bar{X}=1.47$ และหลังการทดลอง $\bar{X}=1.79$) สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ กฤษณา สังข์ชะระปรีชา และ ประภาพร ปาจิตร (2551) เรื่องผลของการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมการเล่า นิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า หลังจาก เรียนโดยใช้การจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมการเล่า นิทาน นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.1 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองวรรณ ชัยสุโข (2553) เรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความ มีวินัยในตนเองโดยใช้นิทานส่งเสริมคุณธรรมในชั้นอนุบาล ปีที่ 1 ซึ่งพบว่านักเรียนที่เรียนโดยแผนการจัดประสบการณ์ โดยใช้นิทานส่งเสริมคุณธรรมมีพฤติกรรมด้านความ มีวินัยในตนเองอยู่ในระดับที่ดีมาก และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ส่วนพฤติกรรมทางจริยธรรมที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน เป็นอันดับสุดท้าย คือ ด้านการรู้จักพึ่งพาตนเอง (ก่อนการ ทดลอง $\bar{X}=1.65$ และหลังการทดลอง $\bar{X}=1.90$) สอดคล้องกับ งานวิจัยของ สุขสมร ประพัฒน์ทอง (2521) เรื่องอิทธิพลของ การใช้นิทานสำหรับเด็กและการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อพฤติกรรม ใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กไทย ซึ่งได้ทำการศึกษาอิทธิพลของนิทาน ต่อพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์กับเด็กอายุ 7-10 ปี พบว่า กลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลองที่ได้ฟังนิทานที่มีตัวแบบที่มีความ เพียรพยายามในการฝ่าฟันอุปสรรคให้สำเร็จ จะมีพฤติกรรม ใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มควบคุม และสอดคล้องกับงานวิจัย ของจินตนา จันทร์ดา (2550) เรื่องผลของนิทานใฝ่สัมฤทธิ์ ต่อการพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ซึ่งได้ ทำการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้นอนุบาลปีที่ 2 พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อตนเอง ของกลุ่มทดลองหลังจากฟังนิทานสูงกว่าก่อนฟังนิทาน และ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ยิ่งไปกว่านั้นผลที่ได้จากการวิจัยในเชิงปริมาณยังมีความเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ ซึ่งทั้งครูและผู้ปกครองมีความเห็นตรงกันว่านิทานมีส่วนช่วยในการพัฒนาความประพฤติของเด็กให้ดีขึ้น โดยได้ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริมพฤติกรรม ทางจริยธรรมของนิทานไว้หลายประการ ซึ่งผู้วิจัยจัดกลุ่ม ข้อมูลได้เป็น 3 บทบาทหลัก ได้แก่

1) บทบาทในการเป็นสื่อในการสอนความดีได้อย่างเป็น รูปธรรม เนื่องจากนิทานมีเนื้อเรื่องที่สนุกสนาน และรูปภาพ ที่มีสีสันสดใส ซึ่งช่วยดึงดูดความสนใจของเด็ก ๆ ได้ดี อีกทั้ง ยังมีคำคล้องจองหรือคำซ้ำ ๆ ซึ่งชวนให้เด็กจดจำได้ง่าย (เกริก ยूनพันธ์, 2539) อีกประการที่สำคัญ คือ ตัวละครใน นิทานสามารถสื่อให้เด็กได้เห็นตัวอย่างพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งที่

เหมาะสมและไม่เหมาะสม เด็กจึงสามารถเรียนรู้ผลลัพธ์ของ พฤติกรรมเหล่านั้นอย่างเป็นรูปธรรม ดังเช่นที่ สำนักงาน- เลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2558) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของนิทานไว้ว่า ขณะฟังนิทานเด็กจะ ได้รับการกล่อมเกลียดด้วยเนื้อหาด้านจริยธรรมและสอดแทรก ทักษะชีวิต จากการเรียนรู้ผลลัพธ์ที่เกิดจากพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมผ่านตัวละครในนิทาน การเล่า นิทานจึงทำให้เด็กสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับความดีได้อย่างเป็น รูปธรรม และยังได้รับความเพลิดเพลินไปพร้อมกัน ดังนั้น นิทานจึงเป็นการบอกเล่าตัวอย่างที่ดีที่สุด เพราะสามารถ เชื่อมโยงโลกแห่งจินตนาการของเด็ก ๆ ให้เข้ากับค่านิยม ด้านคุณงามความดีและการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบ ของศีลธรรมได้อย่างกลมกลืน ทั้งนี้ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2530) ได้กล่าวถึงการปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็กในรูปแบบ ของการเล่านิทานไว้ว่า เป็นวิธีที่สามารถทำให้เด็กเลียนแบบ และเรียนรู้พฤติกรรมทางจริยธรรมอย่างเป็นธรรมชาติ โดยไม่ต้องมีการบังคับฝืนใจ นอกจากนี้ในขณะที่เล่านิทาน ผู้เล่ายังสามารถตั้งคำถามต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการช่วยฝึกทักษะ การคิดอย่างมีเหตุผลให้กับเด็กได้อีกด้วย (วรารณ รักรวิชัย, 2540)

2) บทบาทในการเป็นต้นแบบหรือแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวก เมื่อเด็ก ๆ ได้ฟังนิทานและ จดจำเนื้อเรื่องได้ เด็ก ๆ จะเรียนรู้ที่จะแยกแยะผลลัพธ์ของ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับตัวละคร ซึ่งเด็กมีแนวโน้มที่จะกระทำ พฤติกรรมเลียนแบบตัวละครที่มีพฤติกรรมที่ดี เพื่อจะได้รับ ผลลัพธ์ที่ดีเช่นเดียวกับตัวละครในนิทาน ในเรื่องนี้ทฤษฎี การเรียนรู้เชิงสังคมของ Bandura ได้อธิบายไว้ว่าการดู ตัวแบบแสดงบทบาทสำคัญในการกำหนดความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม อะไรก็ตามที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้จาก ประสบการณ์ตรงก็สามารถเรียนรู้ได้จากการดูตัวแบบเช่นกัน นอกจากนี้การลงโทษหรือการเสริมแรงยังสามารถส่งผลต่อ สถานการณ์ของการเลียนแบบ โดยเด็กจะเลียนแบบผู้ที่ได้รับ รางวัลมากกว่าผู้ที่ถูกลงโทษ ซึ่งหมายความว่าเด็กเรียนรู้ได้ โดยที่ตนเองไม่ต้องได้รับรางวัลหรือได้รับการลงโทษโดยตรง (สิริมา ภิญาอนุรัตน์ตพงษ์, 2553)

3) บทบาทในการเป็นสื่อที่ใช้ตกแต่งเตือนพฤติกรรมเชิงลบ ในทางอ้อมเมื่อเด็กกระทำพฤติกรรมเชิงลบ การสะท้อน พฤติกรรมเชิงลบของเด็กโดยใช้พฤติกรรมของตัวละครใน นิทานเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงจะเป็นการเปิดโอกาสให้ เด็กได้พิจารณาการกระทำที่ไม่เหมาะสมของตนเอง พร้อมทั้ง เรียนรู้ข้อบกพร่อง และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่นุ่มนวลกว่าการว่ากล่าวตักเตือนหรือ

ตำหนิดังกล่าวโดยตรง ซึ่งอาจทำให้เด็กเกิดความไม่พอใจ รู้สึกต่อต้าน และไม่เชื่อฟัง ซึ่งในเรื่องนี้ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) ให้เหตุผลว่าการใช้วาจาตำหนิดังกล่าวโดยตรง หรือการแสดง ความไม่พอใจ เสียใจ หรือแสดงความผิดหวังเมื่อเด็กมี พฤติกรรมเชิงลบ เป็นวิธีการลงโทษทางจิตใจ ซึ่งอาจใช้ได้ผล ในกรณีที่ผู้ลงโทษเป็นบุคคลสำคัญที่เด็กรักและผูกพันมาก ๆ อย่างไรก็ตาม ھرรรษา แดงบุญเรือง (2548) ได้เสนอแนะไว้ว่า หากผู้ใหญ่เข้มงวดมากเกินไป ก็อาจทำให้เด็กเกิดความ รู้สึกคับข้องใจและต่อต้าน ด้วยการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรง ดังนั้นในบางกรณีการใช้นิทานเป็นสื่ออาจมีความ เหมาะสมมากกว่า เนื่องจากตัวแบบในนิทานที่เด็กประทับใจ จะช่วยในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ดี และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558)

เมื่อนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ มาพิจารณาควบคู่กันจะเห็นได้ว่า ผลที่ได้มีความเป็นเหตุเป็น ผลสอดคล้องกันได้อย่างลงตัวจึงสรุปได้ว่า การเล่านิทานมีส่วน ช่วยสนับสนุนให้เด็กประพฤติตนได้อย่างเหมาะสมในสังคม โดยเด็กจะเชื่อมโยงข้อคิดที่ได้จากนิทานเข้ากับประสบการณ์ ส่วนตัวของพวกเขา และจะค่อย ๆ วางกรอบความคิดและการตัดสินใจทางจริยธรรมจากการดำเนินชีวิตของตนเองในแต่ละวัน ทุก ๆ วัน (Hunter & Eder, 2010) สอดคล้องกับ ข้อสรุปจากงานวิจัยของ Combariza, Chapetón and Rincón (2013) ที่ว่าการเล่านิทานมีส่วนสนับสนุนให้เด็ก ได้ตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเอง โดยการเชื่อมโยง พฤติกรรมของตนเองกับตัวละครในนิทานช่วยให้พวกเขา เข้าใจโลกของตนเองและนำแนวทางของการกระทำที่ถูกนำ เสนอในนิทานไปปฏิบัติกับคนในครอบครัวและเพื่อนนักเรียน ซึ่งการสะท้อนเรื่องราวในนิทานทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับ ความสำคัญของการปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีของสังคม ซึ่งจะ เป็นก้าวสำคัญในการสร้างสรรค์พฤติกรรมทางสังคมที่ ดีของพวกเขาต่อไป

■ ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากเด็กในช่วงปฐมวัยยังไม่มี ความเข้าใจในเชิงนามธรรม ผู้เล่านิทานควรเน้นเลือกนิทานที่ตัวละครมี พฤติกรรมเชิงบวกที่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน เพื่อให้เด็กมี พฤติกรรมที่ดีตามตัวแบบในนิทาน และเมื่อเล่านิทานจบ ควรพูดคุยซักถามเพื่อทบทวนความเข้าใจ และกระตุ้นทักษะ การคิดเชิงเหตุผลให้กับเด็ก

2. ผู้แตงนิทานควรศึกษาหน่วยการเรียนรู้ตามหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย เพื่อจะได้สามารถแตงนิทานที่สอดแทรก

เนื้อหาตามจริยธรรมให้เข้ากับหน่วยการเรียนรู้ตามหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย ซึ่งจะทำให้ครูสามารถสอดแทรกจริยธรรม เข้าไปในการสอนตามหลักสูตรปกติได้ โดยไม่เป็นการเพิ่ม ภาระแก่ครู และจะทำให้สามารถใช้นิทานในการส่งเสริม จริยธรรมไปได้อย่างต่อเนื่อง

3. ครอบครัวและโรงเรียนควรสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ เพราะความร่วมมือที่ดีระหว่างบ้านและโรงเรียน จะช่วย ให้การพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กดำเนินไป ได้ อย่างต่อเนื่องและราบรื่นยิ่งขึ้น

4. ผู้ดูแลเด็กอาจนำวิธีการส่งเสริมจริยธรรมที่ครูและ ผู้ปกครองได้นำเสนอไว้ ไปใช้ในการปรับพฤติกรรมและ พัฒนาทักษะความคิดด้านจริยธรรมให้แก่เด็ก ซึ่งมีทั้งหมด 7 ประการ ได้แก่ 1) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของ ผู้ใหญ่ 2) การบอกกล่าวซ้ำ ๆ สอนซ้ำ ๆ 3) การชมเชยหรือ ให้รางวัลเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี 4) การตักเตือนหรือ ลงโทษเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม 5) การชวนเด็ก คอยและซักเพื่อกระตุ้นทักษะการคิดเชิงเหตุผล และสอดแทรก วิธีคิดที่เหมาะสมตามสถานการณ์ 6) การปลูกฝังให้เด็ก โกลัซติดกับศาสนา และ 7) การวางกฎกติกาให้เด็กเรียนรู้ และปฏิบัติตาม

■ เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ ชิวพันธุ์ศรี. (2548). *อุ่นไอรัก...เกราะแห่งชีวิตและ ครอบครัว*. กรุงเทพฯ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- กฤษณา สังข์ชะระปริษา, และ ประภาพร ปาจิตร. (2551). *ผลของ การจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการ แสดงบทบาทสมมติที่มีต่อวินัยในตนเองของนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 (การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เบรนน-เบส นู๊คส์.
- เกริก ยूनพันธ์. (2539). *การเล่านิทาน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- จันทร์เพ็ญ สุภาพล. (2535). *การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของ เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบ ภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- จินตนา จันทร์ดา. (2550). *ผลของนิทานใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการพัฒนา พฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย (วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). *จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยา ภาษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- ทองวรรณ ชัยสุโข. (2553). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านความ มีวินัยในตนเอง โดยใช้นิทานส่งเสริมคุณธรรม ชั้นอนุบาลปีที่1* (การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ปราณี ปริญญาที. (2551). *การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยการเล่านิทานและการติดตามผล* (วิทยานิพนธ์ปริญญา- การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วราภรณ์ รักวิชัย. (2540). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี่.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2530). *จิตวิทยาพัฒนาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประกายพริก.
- ศรีออน เนียมมณาค. (2547). *การพัฒนาการจัดกิจกรรมเล่านิทาน ส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านการช่วยเหลือและแบ่งปัน ผู้อื่นของเด็กปฐมวัย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร- มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *กระบวนการสานสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวด้วยการเล่านิทาน อ่านหนังสือกับลูก*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2558, กุมภาพันธ์ 25). *กระบวนการสานสัมพันธ์ที่ดี ในครอบครัวด้วยการเล่านิทาน อ่านหนังสือกับลูก*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2553). *การวัดและประเมินแนวใหม่: เด็กปฐมวัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้าวิชาการ.
- สุขสมร ประพัฒน์ทอง. (2521). *อิทธิพลของการใช้นิทานสำหรับเด็กและการอบรมเลี้ยงดู ที่มีต่อพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- หรรษา แดงบุญเรือง. (2548). *ผลของการเล่านิทานที่มีต่อพัฒนาการ ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลป- ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- Breckenridge, M. E., & Vincent, E. L. (1955). *Child Development: Physical and psychologic growth through the school years* (3rd ed.). Philadelphia: Saunders.
- Combariza, C. M. G., Chapetón, M. X. R., & Rincón, V. A. R. (2013). Social values reflections through the use of EFL storytelling: An action research with primary students. *HOW. A Colombian Journal for Teachers of English*, 20(1), 73-89.
- Hunter, C., & Eder, D. (2010). The role of storytelling in understanding children's moral/ethic decision-making. *Multicultural Perspectives*, 12(1), 223-228. doi: <https://doi.org/10.1080/15210960.2010.527593>
- Hurlock, E. B. (1978). *Child development* (6th ed.). Singapore: Kin Keong Printing.
- Levine, L. E., & Munsch, J. (2011). *Child development: An active learning approach*. Los Angeles: SAGE Publications.
- Shaffer, D. R., & Kipp, K. (2007). *Developmental psychology: childhood and adolescence* (8th ed.). California: Wadsworth.
- Thambu, N. (2017). Storytelling and story reading: A catalyst for inculcate moral values and ethics among preschoolers. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 7(6), 1116-1130. doi: <http://dx.doi.org/10.6007/IJARBS/v7-i6/3143>